СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 249. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 26-го жовтня 1937. VOL. XLV. No. 249. Jersey City, N. J., Tuesday, October 26, 1937. THREE CENTS

БАНКИРІ ВЕРХОВОДЯТЬ У ПРОМИСЛІ ТВЕРДОГО ВУГІЛЛЯ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — „Ди Ентресайт Кол Індострі Комішен" проголосила звіт зо своїх доходжень у справі занепаду вугільного промислу в стейті Пенсилвенія, в якім цей промисл так гарно колись процвітав. Згадану комісію назначила стейтова леґіслятура. Та комісія ствердила, що фірма банкира Морґана в Ню Йорку і Дрексля у Філядельфії, враз з ґрупкою поменших банкирів, контролюють 8 найбільших вугільних компаній (а всіх є 10), як теж сім найбільших залізниць, що перевозять випродуковане тверде вугілля (а всіх тих залізниць є 9). Ці банкирі, як подає комісія, маніпулюють цілий той бизнес у той спосіб, що коли їм не допише продукція, то вони відбивають собі це на ціні за перевіз вугілля.

Контролюють безправно.

Комісія далі підкреслила, що банкирі переводять ту контролю проти виразної постанови закону з 1920 року, який не дозволив на таку контролю і зарядив розвязання контролі залізничних компаній над вугільними компаніями. Тепер, каже комісія, ситуація змінилась настільки, що банкирі перебрали у свої руки контролю як вугільних компаній так і залізниць. Отся то контроля є причиною застою у продукції твердого вугілля в стейті Пенсилвенія.

ДВЕРІ ВІДЧИНЕНІ ДЛЯ К.П.О.

ВАШИНҐТОН. — У понеділок зачалися наради представників Американської Федерації Праці й Комітету Промислової Орґанізації в ціли замирення тих обидвох орґанізацій. Вилйем Ґрін, президент А. Ф. П., каже що двері Федерації є відчинені для всіх тих, що з неї вийшли, себто для членів КПО.

ЕПИСКОПИ ПРО ВИЗИСК І МИР.

ГАЙД ПАРК. — Президент Рузвелт прислухувався в церкві до пастирського послання епископів протестантсько-епископальної церкви, в якому епископи звертали увагу на те, що причиною теперішніх моральних і економічних труднощів є те, що сильні ще далі утискають слабших і немічних, та що є ще багато таких людей, що не думають про потреби свого ближнього. Далі епископи звернули увагу на модерну війну, вказуючи на те, що та війна наносить смерть не тільки тим, що воюють, але й безборонним жінкам і дітям. Президентові Рузвелтові було приємно це все слухати, бо це майже дослівно те саме, про що він уже нераз говорив.

ЗВЯЗУЄ ЛЯ ҐВАРДІЮ З КОМУНІСТИЧНОЮ ПРОПАҐАНДОЮ.

НЮ ЙОРК. — Суддя Магоні, демократичний кандидат на посадника, закинув у своїй радіовій промові теперішньому посадникові Ля Ґвардії, що його адміністрація явно попирає комуністичну пропаґанду.

„За советську Америку".

Магоні твердив, що в часі виборчої кампанії за вибір президента держави в канцелярії комісаря книговодства, Пола Бленшарда, явно продавано значки, на яких було візвання перемінити край у „Советську Америку". Магоні назвав Бленшарда головою „чрезвичайки посадника". Бленшард виправдує себе тепер тим, що ці значки роздавали робітники Доблю Пі Ей, і то „поза урядовими годинами".

ЗГИНУЛИ СОТКИ ТИХ, ЩО ШУКАЛИ ПРАЦІ.

ПОРТ О ПРЕНС (Гаіті). — Виходить на яву, що на пограниччі Гаіті і Домініканської Републики згинуло перед кількома днями понад 300 людей і стільки було ранених, і то головно мешканців Гаіті. Останні хотіли перейти на територію Домініканської Републики, щоб там шукати роботи, а їх тамтуди не пускали. Через це прийшло до стрілянини.

ПІКЕТУЮТЬ ЦЕРКВУ.

НЮ ЙОРК. — Вірні епископальної церкви в Ґвайтстоні малощо не побили пікетників, які пікетували церкву підчас відправи. Пікетовано її за те, що церковна громада віддала будову церковної галі контракторові, що не є в згоді з юнією.

АНТИСЕМІТИЗМ У МЕКСИКУ.

МЕКСИКО СИТІ. — Представники 15,000 жидів, що живуть у Мексику, хочуть звернутись до президента держави, Карденаса, з проханням взяти їх під охорону, бо в пресі й у конґресі зачато протижидівську пропаґанду. Жиди кажуть, що цю пропаґанду поведено під впливом німців і німецького посольства. В самім Мексико Сити жидівські підприємці дають роботу яким 35,000 робітникам. А тепер внесено в конґресі законопроект, який каже відібрати дозвіл на ведення таких підприємств „полякам, росіянам, сирійцям і жидам", бо вони ведуть бизнеси безправно і в дусі, що не відповідає соціяльній програмі уряду.

ДОДЕРЖУВАТИ СЛОВА І В МІЖНАРОДНІХ СПРАВАХ.

Секретар стейту Гол і канадійський премієр Мекінзі Кінґ візвали спільно держави світу, щоб заховали мир і придержувалися слова до якого зобовязуються у міжнародніх договорах, як теж полагоджували спори по християнськи, себто шляхом переговорів. А це, казали вони, буде ідеальне, а заразом і практичне.

ДИКІ ЗВІРЯТА НЕ ТАКІ ДИКІ, ЯК НЮЙОРЧАНИ.

Ось так висказались про мешканців Ню Йорку два знавці звіринного світу, що прибули з полудневої Флориди до Ню Йорку на конвенцію любителів птахів.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ТУРИСТКИ.

Англійська туристка Рут Гель приїхала до Закопаного і хотіла з двома товаришами дістатися на верх Чубрин над Морським Оком. Майже під самим верхом вона посовгнулась і впала з висоти 80 метрів у пропасть. Оба товариші рушили негайно на місце упадку і знайшли її без життя. Вона була завзятою альпіністкою і що року приїздила в Татри, де робила високогірські прогульки.

СОВЄТСЬКИЙ УРОЖАЙ ПРОПАДАЄ.

З надволжанських околиць повідомляють, що внаслідок недбалої праці при зборах нищаться величезні скількості збіжжя. Урядові репресії не можуть переломити пасивного опору селян. В оренбузькій окрузі 370 тисяч гектарів збіжжя скошено машинами, але селяни не звозять збіжжя з піль, внаслідок чого воно зґнило. В цілому районі звязали в снопи тільки пяту частину скошеного збіжжя. З таких причин страти збіжжя вже тепер величезні.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ВІРЯТЬ НІКОМУ.

Віска про усунення начальника пресового виділу Наркоминделу, Міронова, потверджується. Міронов написав книжку про Гітлера з багатьома цитатами з його автобіографії. Хоч автор поставився до Гітлера і фашизму дуже критично, самі цитати з Гітлера не подобались большевицькій владі, яка закинула йому „скриту пропаґанду ідеалів гітлерівської партії". Що сталося з Мироновом, не знати.

МОСКВОФІЛЬСЬКІ ОПІКУНИ.

До читальняного будинку „общества" ім. Качковського в Мацошині, пов. Жовква, добулися в ночі невідомі люди і знищили куртину театру та портрети. Опісля винесли бібліотеку, зложену з 500 томів, і спалили її. Польська преса, що патронує москвофілам, дуже обурена на українців, приписуючи їм ці вчинки. Чи так воно було справді, поляки не мають доказу, але булоб краще тямити безліч фактів, як москвофільські громили нищили українські установи на Лемківщині та в інших сторонах краю. Чи це не було „варварство"?

ВТЕЧА АМЕРИКАНСЬКИХ ІНЖИНІРІВ З МОСКВИ.

Через Варшаву вертаються до Америки 4 американські інжинірі, які втекли з Москви зо страху, що їх поставлять перед суд за здогадний саботаж при будові підземної залізниці в Москві. 19 їх товаришів без ніяких причин арештовано і їм грозить смерть. Останнім чотирьом вдалося втекти.

ПРИЛЮДНИЙ ТОРГ ЗБРОЄЮ.

Кілька тижнів тому в деяких французьких ґазетах появились анонси цілком несамовитим змістом:

„Продам 20 повзів (тенків), 20 літаків-нищильників, 20,000 ручних гранат і 175,000 крісів — усе нове, ще невживане, в доброму стані — Лише за готівку. Ціни помірковані. Зголошуватися на адресу..."

Анонсами зацікавилася поліція і викрила, що добродій, який давав ці оголошення до ґазет, справді мав цю зброю, ба, ще багато більше. Зброю сконфіскували, торговця замкнули. З його паперів винайшли цілу компанію контрабандистів, що пачкували зброю до Еспанії й знаменито на цім заробляли.

ЗАСТРІЛИЛИ ЖІНКУ ПІДЧАС ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ ЗБРУЧ.

Дня 28. 9. ц. р. в селі Калагарівка (Скалатщина) на большевицькому кордоні большевицька прикордонна сторожа застрілила жінку в хвилині, коли вона намагалася перейти Збруч на галицький бік. Тіло вбитої видобули з ріки по галицькому боці. Большевики домагаються видачі вбитої.

ЗГОЛОСИВСЯ ДОБРОВІЛЬНО НА ПОЛІЦІЇ.

На дім Софії Жендзіняк у Ґвоздзянці, ряшівського повіту, напали перед кількома тижнями три бандити і, стероризувавши домівників, заграбили кілька тисяч зл. За бандитами рушили в погоню селяни на конях. Двох утікачів зловлено, третій, Станислав Біль, який відстрілювався і вбив брата Жендзінякової, утік у ліс. Глядання його були даремні. Аж тепер бандит Біль зголосився добровільно на поліції в Ряшеві.

ДОБУВАЮТЬ КОРАБЕЛЬ ІЗ ЗОЛОТОМ.

Румунський уряд позволив Советам видобути російський корабель „Петро Великий", затоплений у 1916. р. на Чорному морю в обсязі румунських територіяльних вод. На кораблі знаходиться велика скількість золота. Спеціяльна советська експедиція працює над видобуттям корабля.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ НА КОЛЬОНІСТА.

ПАТ повідомляє, що в Ладівцях, пов. Борщів, виконав хтось бомбовий замах на хату кольоніста Івана Міса. Бомба, зладжена з ґільзи артилерійської гранати, вибухла, а відломки її зранили жінку Міса та заподіяли в хаті шкоди на 150 зл. Місову відвезли до шпиталю.

ВОДНО-МЕЛІОРАЦІЙНИЙ ЛІЦЕЙ.

З початком нового шкільного року повстав у Польщі ще один тип фахової середньої школи, а саме водно-меліораційний ліцей. Головним завданням цього ліцею приготовити молодь до ведення робіт у ділянці водного будівництва та рільних меліорацій. Програма навчання обчислена на три роки і спирається на 4-літній загально-освітній ґімназії. Водно-меліораційний ліцей отворено в Кракові і Познані.

ЛЮДОВИЙ ДІМ У СТАРУНІ.

Заходом повітової управи „Товаржиства школи людовей" у Надвірній будують у Старуні людовий дім, у якому знайдуть приміщення всі місцеві польські організації.

ЯК УРЯДУЮТЬ У СУДАХ.

У Львові розпочався судовий процес проти канцелярійного помічника в городському суді в Бібрці, Миколи Луца, за спроневірення 578 зл., які виекзековано від Повітового Союзу Кооператив у користь ЗУПУ. Луц не признається до вини, мовлячи, що гроші виплатив помилково іншій інституції.

ФАЛЬШУЮТЬ ОБРАЗИ.

У Варшаві арештовано Давида Маєра, що ходив по фірмах і приватних мешканнях, оферуючи на продаж образи визначніших польських малярів, які показались опісля фальсифікатами. Арештований походить зі Львова, де знаходиться централя фальшівників, які поширювали спершу свої образи у Львові та на провінції, опісля збували їх у Варшаві. До спілки фальшівників належали кілька здібніших малярів, що робили вірні копії творів Косака, Фалата, Жмурка й ін., подаючи їхні підписи, так, що тільки дуже добрі знавці могли ствердити ошуканство. Жертвою спритних фальшівників стало кількадесять варшавських фірм.

„ПАРИЛЄВИЧЕВА Ч. 2".

У Тчеві викрили аферу жінки місцевого достойника, похожу на аферу Парилевичевої. Згаданий достойник і його жінка були дуже задовжені у місцевих купців, які позичали їм за обіцяну протекцію. Між іншим „пані презесова" одержала 4,000 зл. від одного купця, якому обіцяла виробити велику позичку в банку. Коли не виробила позички, купець повідомив владу.

ДІВЧАТА В РУКАХ БАНДИТІВ.

Як повідомляють з Піïпінґу, бандити, які тому кільканацять днів напали на французьку місійну семинарію Ля Кювет і вхопили кільканацять дівчат, випустили вже чотири дівчата без окупу. Дівчата, що прибули до Піïпінґу, оповіли, що банда складається з 20 утікачів із вязниць, а почасті з комуністів. У справі випущення решти взятих дівчат китайська влада навязала переговори з бандитами. Вони обнизили свої домагання викупу до 60 тисяч долярів.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СОЮЗУ УКРАЇНОК У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ. — В днях 10 і 11 жовтня ц. р. відбулись у Львові загальні наради Союзу Українок західньо-українських земель. У тих нарадах узяла участь також представниця С. У. з Америки. На наради прибуло 295 делеґаток. Ними живо цікавився загал українського громадянства. До дводенньої дискусії тих нарад прислухувалися 18 представників преси. Зо звітів виходило, що Союз Українок в останнім році мав 65 філій і два кружки на правах філій, 828 кружків і 45 тисяч членок. Про живу діяльність товарства свідчать хочби такі факти: заходами товариства відбулися в останньому діловому році 56 районових нарад, 368 анкет з представницями кружків, виділи філій відбули 1,322 наради, делеґатки філій відбули 2,251 поїздок на села, влаштовано 10 імпозантних „Свят Селянки", зорґанізовано цілу низку курсів, вечорів народньої ноші і т. д. Наради ухвалили теж низку резолюцій, які стверджують велитенський зріст Союзу Українок за останній рік, які закликають українське жіноцтво до дальшої орґанізації та які закликають цілий український нарід до консолідації національних сил, щоб можна було дати належний відпір цьому грізному наступові, який переводять нині вороги українського народу з ціллю нашого національного знищення. На черговий рік вибрано головою Союзу Українок знов паню Мілену Рудницьку.
тюрми.

МИХАЙЛА ХОМЯКА ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ.

ЛЬВІВ. — Польський суд засудив бувшого булавного У. Г. Армії, Михайла Хомяка, за здогадне вбивство родини Мехонських у часі визвольної війни та вбивства Лінтнера і польського леґіоніста в Лисиничах — на кару смерти. Лава присяглих сімома голосами проти пятьох затвердила вину підсудного в убивстві тільки одного члена родини Мехонських. Але сам судовий трибунал стояв на становищі, що родину Мехонських вбив один чоловік. Тому лава присяглих мусіла вернутися ще раз на наради і після того заперечила вину за вбивство Мехонських, але потвердила вину за вбивство Лінтнера і двох полонених польських вояків, невідомих назвищ. Засудили Хомяка на смерть, хоч кілька українських свідків стверджували, що хор. Яворський, який потім поляг на фронті, сам ствердив, що це він убив Лінтнера, тому, що з його дому обстрілював машиновий кріс українські війська. На основі амнестії кару Хомякові замінили на 15 літ

Мораль польської преси.

Польські ґазети ще далеко перед згаданим процесом закликали судові власти, щоб вони покарали смертю Михайла Хомяка за здогадні злочини, яких він нібито допустився в часі визвольної війни. Ще вина цілком не була доказана, а польська суспільність уже домагалась української крови. Навіть польський католицький часопис „Ґлос Народу", що виходить у Кракові перед засудом містив заклики, які мали заголовок: „Українец мордерца не унікне кари".

ПРОТИУКРАЇНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — У неділю, 10 жовтня ц. р., пополудні, відбулись у Львові протиукраїнські демонстрації. Вулицями міста проходили гуртки польської молоді і верещали: „Геть з гайдамаками", „Хай живе народова Польща", та била вікна і вивіски в крамницях „Маслосоюзу", в книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, в „Доставі", в крамниці Устенського та в крамниці „Фортуни Нової" при вул. Руській. На вулиці Личаківській ґрупа хуліганів побила до крови хлопчину у вишиваній сорочці. Час до часу ті хуліґани влаштовували на вулиці віча і виголошували протиукраїнські промови.

У СОВЄТАХ ЗНОВ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ 14 ОСІБ.

МОСКВА. — На території Советів влада знов засудила на смерть 14 осіб за „саботаж, троцькізм і націоналізм". Вісьмох засуджено в провінції Москви за вбивання коней, призначених для червоної армії, 5 засуджено в Орджонікіджебаді за нищення збіжжя, одного в Таджікістані й одного в Черкеській републиці — за подібні провини.

„ВОРОГИ НАРОДУ" В ПОЛТАВІ.

ПОЛТАВА. — Недавно, як пише місцева советська преса, в Полтаві відкрито в місцевім партійним комітеті „буржуазних націоналістів". Ці „вороги народу", як пише „Правда", робили шкоду советській владі на терені полтавських інституцій, а головно в місцевім видавничім уряді. Директорка цього уряду, Липко, „заїла націоналістка", висилала до шкіл літературу, що вихваляла „ворогів народу". Так пише „Правда".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and [illegible]
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА СПРОБА БІЛЕННЯ

Большевицька орґія розстрілів не переривається. Кожного дня телеґрами з Москви доносять про все нові й нові „ліквідації" преріжних ворогів большевиків. Кілька днів тому були донесення, що московська диктатура постановила вже спинити дальші розстріли, але зараз наступного дня прийшло донесення, що за один день „зліквідовано" 54 особи.

Це донесення про намірене здержання екзекуцій показує не на зміну кровожадного темпераменту большевицького режіму, а на те, що большевицький режім уже відчуває потребу з цим покінчити. Знак, що десь хтось із цих розстрілів невдоволений. Звісно, не йде про людей у краю, бо на них диктатори не багато звертають уваги, але десь поза краєм, правдоподібно серед явних або скритих союзників Росії.

Показує на це саме й спроба большевицької диктатури подати підсумки розстрілів. Було донесень про розстріли так багато, що в деяких кругах люди знетерпеливлені питаються: скільки впало жертв у цій кампанії розстрілів? Коли американська новинкарська аґенція „Асошіейтед Прес" подає, що за 5 місяців кампанії проти саботажу й шпигунства розстрілено 527 осіб, то цю цифру, очевидно, взято з урядових кругів і це, як можна догадуватися, має на цілі заспокоїти публичну опінію світу, що, мовляв, „чистка" ще не така страшна, бо ще не досягає й половини числа жертв Гітлерівської чистки в 1934-тім році.

Показується, що й ці підсумки не вспокоюють публичної опінії. Не вспокоюють тому, що при диктатурі ніхто не може квестіонувати фактів, поданих диктатурою, хочби вони були не знати які неправдиві. Тому большевицькі симпатики беруться тепер на ще один спосіб вибілювання большевицької орґії розстрілів, а саме за старий, випробуваний спосіб шукання жертвенного козла. Зараз по розширенні чутки про наближаючеся здержання розстрілів подають до відома вістку про дальші розстріли, а то розстріли на Далекому Сході. За причину розстрілів подають шпигунство на користь Японії та міжнародні інтриґи для викликання війни. Звісно, для чиєї консумції призначені ці заяви. Донесення про шпигунство в користь Японії призначені передівсім для консумції в Злучених Державах, а донесення про інтриґи за війну призначені для пацифістів по всьому світі.

Притому відомий большевицький симпатик, московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Волтер Дюренті, додає, що Сибір усе був плодючою землею для протисоветської акції". Отже чи можна дивуватися, що Совети там погуляли собі трохи з рушницями? І притому згадується й Україну й Білу Русь, західне пограниччя Росії. Мовляв, як ми не дивуємося, що Росія боронить Сибір перед інтриґами Японії, то чи можна дивуватися, як вона боронить західню границю перед інтриґами Німеччини?

Вся ця пропаґанда не добачує одної сутньої точки: чи ворохобивсяб Сибір, чи бунтуваласяб Україна й Біла Русь, якби люди були вдоволені під московською диктатурою?

ЙОШІКО ГАВАКІ

Із хаосу воєнних подій на Далекому Сході видвигається на овид уваги всього світу новий, геройський тип орієнтальної жінки.

Досі знали ми здебільшого тільки тип послушної наложниці й гаремової невільниці як знаменний тип жінки Орієнту, навіть і в таких передуховлених постаттях, як геройка відомої опери Пучінія **„Мадам Ботерфлай"**, яка з неодного погляду здетермінувала в европейської людини поняття про мягку, всеціло до полової любови достроєну вдачу орієнталки. Воно, правда, неоспірне притім і те, що в їх еротичнім житті ті жінки Сходу поривались нераз у приступі хвилевого афекту на чини геройської міри. Але якщо це й помітніші пориви, то вони всетаки лишалися в тіснім околі їх чисто особистого життя. Притім зазначу, що йде мені тут про тип **звичайної** жінки, **а не жінки-володарки.** Бо геройських типів володарських жінок в історії Орієнту, починаючи вже від найдавніших століть минувшини Єгипту, не бракувало. Але новим типом тут треба назвати відому нині загально дружину маршала Чанґ-кай-чека, **Сонґ,** та її сестру, або щось таке, як китайська фільмова зірка **Хен-По-Ерг,** про яку я читачам „Свободи" писав недавно в окремій статті п. з. **„Китайська Жанна Д'Арк".** І таксамо новим типом являється мені японка **Йошіко Гавакі,** про яку я в цій статейці хочу подати декілька подробиць.

От вам і вони.

Ця японська жінка походить з родини малого урядовця в Наґасакі. Тиха і запопадлива вдачею, вона вже в молоденькім віці добилась посади вчительки у згаданому місті. І здавалось отак, що в околі тієї професії її життя попливе спокійним руслом та дасть молодій жінці те все, що звикло давати людині життя, виповнене всеціло відповідним званням. Але склалось інакше. Оце ось брат Йошіки, рядовик японського експедиційного відділу, висланого до північного Китаю, поляг на полі бою, після чого Йошіка заприсягнула ворогам пімсту, хоч і не знала вона покищо, як її довершити. Але в міжчасі в рядах нових відділів, призначених до боротьби в Китаю, знайшовся і її суджений, теж молоденький японський офіцир, про якого упродовж двох тижнів вона дізналася, що він десь пропав. І отоді то Йошіко вдруге присягнулась пімстити на ворогах смерть укоханого брата й судженого, зважившись притім на рішення, яке мало стати провідною кермою всієї її найближчої майбутньости.

Припадком ось довідалась вона незабаром про те, що Доіґара, таємничий шеф японської тайної розвідки в Китаю, перебуває в Наґасакі. І хоч Доіґарі добре відомий із своєї неприступности й мовчаливости, то проте Йошіко вміла коло нього походити так, що добилась таки змоги розмови з ним, зробивши йому притім одно предложення. І вже в найближчу ніч вона з Наґасакі пропала кудись на завжди.

Значить — нашій молодій Йошіко вдалось, як-не-як, своїми замислами і своїм жагучим хотінням пімсти на ворогах. зробити сильне враження на всемогучім керманичу японської шпигунської розвідки, і переконати його про необхідність приймити її на службу. І отак вона відтепер працює як співробітниця тайної японської розвідки в північнім Китаю — як жінка без імени, а Доіґара переконався швидко, що відносно тієї гарної дівчини він ніяк не помилився. Бо дійсно — Йошіко ніби росла зо своєю присягою пімсти на ворогах. Вона виступала як кореанка, як одна з тих багатьох гарних жінок, які нібито шукають тільки пригод тай лиш на те, щоб таким чином заробити добрі гроші. Отак і вдалось їй в окрузі Тієнтсіну й Піїпінґу навязати ближчі зносини з одним вищим китайським офіциром.

Її перше доручення домагалось від неї провірити основно звязки між китайськими арміями на півночі і ґенералами на півдні. А передівсім йшло Доіґарі про те, щоб дізнатися правди про властиві звязки з Чанґ-кай-чеком. І от Йошіко змогла й справді при допомозі свойого знайомства з високим китайськими офіцирами провірити властивий стан справи і навіть дістати на часок в руки акти, з яких виходило, що через місяць з китайської сторони наступатимуть. До того часу ось гадав Чанґ-кай-чек покінчити свою підготову. І це тут виключно заслуга Йошіки, коли японці в цім випадку змогли випередити китайців. А працювала вона в раз вибраній ділянці наперекір усім небезпекам — несхитно. І не покинула своєї роботи навіть і тоді, коли загальна ситуація стала для чужинців і навіть для гарних кореанських жінок доволі небезпечна.

Цеж зайшло таке, що на неї звернули увагу.

Але вона всетаки не дала себи застрашити нікому ні нічому. І у хвилях особлившої небезпеки ось можна було частенько бачити її на терені Піїпінґу, де вона як одинока вчителька ґеоґрафії розмальовувала ніби наукові карти, а в в дійсності не що інше — а становища китайської артилерії. А ті карти стали для японців незвичайно вартісні в моменті, коли розгорілась боротьба за Піїпінґ. Але саме тоді почали над Йошікою збиратись хмари важкої небезпеки. Бо китайцям удалося вхопити в свої руки селянина яким Йошіко послугувалась досі як її почтарем, і вони допитували його так довго і так ґрунтовно, аж поки той бідачисько не сказав усієї правди про гарну „кореанку". І вже через ніч Йошіко була арештована.

Отак вона враз з ґрупою сорока інших, підозрілих у шпигунстві осіб, була засуджена на смерть.

Раннім ранком вивели її враз з іншими засудженцями за місто, причім у них усіх руки були спутані, затеж ноги вільні. Та от, коли рука салдата поштовхнула її в ряд засуджених, Йошіко, замісць віддатись чорним ґадкам про „неминучу" смерть — так, як це зробилиб 99% інших жінок на її місці — загадала зважитися на останній розпучливий крок, щоб — визволитись. Вона погадала собі, що **гарно-прегарно воно гинути за кохану батьківщину, та ще краще жити для неї і нищити її ворогів,** і її плян був швиденько намічений. Вона знала ось, що поза муром при дорозі, якою вони ішли, плила ріка та що саме на тім місці ріка була дуже глибока. Отак у якусь хвилю, коли сторожа не надто поглядала за засудженими, Йошіко з рядів подалась геть, зі звинністю пантери була одним скоком на мурі, і кинулась звідси у глибоку воду. В цей мент, правда, поприбігали салдати і взялись за хоробрую японкою стріляти. Але Йошіко, знаючи прекрасно пливати, маневрувала у воді так знаменито, що вспіла перед кулями катів захиститись щасливо. А дотого прийшла їй у допомогу й та обставина, що інші засудженці почали розбігатися теж, і салдатам треба було кинутись за ними, а Йошіку лишити.

І вона врятувалася!

Бо заки жовніри змогли інших утікачів наздігнати і наладити їх похід знову, то тоді гонитись погонею за одчайдушно сміливою японкою було вже запізно.

І отак Йошіко Гавакі сьогодні знову у службі в рядах ґенерала Доіґари, на одному з передових становищ як одна з найкращих сил у ділянці тайної японської розвідки.

Як сказано:

Це один з нових типів орієнтальної жінки.

А створила його — війна. Не гниле животіння **одаліскáми** по гаремах та **баядерами** і **ґейшами** по домах забави чи розпусти, а загрожене з усіх сторін смертельною небезпекою життя у вогнях війни. Бо війна, як боротьба за існування на життя і смерть, є грізна але вона є також виховниця, і то безмилосердна. В її заклику до людини, добувати всіх сил у боротьбі за існування та знати, що у змаганні за життя в людей такаж сама етика, що і в лютій боротьбі між тиґром і давуном у джунґлях, є велика мудрість, якої людина у кволім житті тихомирря здебільша знати не хоче. Аж і. пригадують їй ненажерливі давуни, коли насунуть на неї з усіх сторін.

Д-р Остап Грицай.

ЗА ВИХОВНИЙ РЕПЕРТУАР

Сергій Русович порушує в часописі „Наш Прапор" справу українських аматорських театрів. Він каже, що давніше аматорські вистави додавали нашим масам заохоти до боротьби, до посвяти, пригадували славну минувшину, геройство і т. п. А тепер зачинають виставляти щораз більше таке, на чім можна зробити найліпший бизнес, або, як кажуть у краю, „ґешефт". І є ціла низка таких писак, що теж пишуть, щоб зробити „ґешефт" і пускають у світ дрантя, яке засмічує театральні сцени по наших громадах. Такі песи, пише Русович, поширюють тільки деморалізацію, що є тим прикріше, що ця деморалізація походить з рідних сцен. Він взиває українські відповідальні установи, щоб занялися справою, бо це справа духа нації, та щоб допомогли аматорським гурткам і загалові визнаватись у повені барахла, що заливає наш книгарський ринок. Для прикладу автор розповідає про барахло, що виходить зпід пера якогось Р. Моґетича, дуже плідного писаки. Про нього читаємо таке:

„На обгортці одної з його „книжок" (всі „твори" мають по 34—40 сторінок вісімки; коштує... 1.50 зл.!!) є „цьогож автора" не менше й не більше, а 9 штук. Нівроку собі! Отже й „Кум Солтис", „Депутація до інспектора", „Ой, то літники", „Де чорт нічого не вдіє, там бабу посіє" (це траґікомедія), „Любов перемогла смерть", „Зі сестрою під вінок", „Месть за дівочу честь" і т. д. Повторюю, цього всього не варто булоб і згадувати, якби не те, що **деякі з цих пес** уже грають наші аматорські гуртки й деморалізують село.

„Візьмемо під увагу саме ті песи, що я їх бачив на аматорських сценах, себто „Ой, то літники", „Месть за дівочу честь" (це траґедія на 5 дій) і „Зі сестрою під вінок". Кожна з цих трьох пес є наскрізь деморалізуюча. Просто гидь бере, коли слухати цих, уже не казати, теревенів, а цеї порноґрафії, яка заливає нашу аматорську сцену, цю підвалину нашого театру. Наші глядачі, от як глядачі, торкають себе ліктями, ззираються на себе: може воно, братіку, мовляв, модерне якесь буде, та сміються, бо щож лекшого, як порноґрафію утотожнювати з комізмом? А ще коли ці „теревені" (коби вони були хоч теревені, а то гидота!) є так мерзько подавані, щоб викресати ласу усмішку в пересічного глядача та викликати „веселий настрій" на виповненій видцями салі.

„В комедії „Ой, то літники" річ у тому, що вчитель Василь Поривчий (літ 40, зачинає сивіти — це прим. автора), „надуває" ріжних літників, починаючи від професорової Перепелиці, а кінчаючи на директорові Дивакові, радникові Ґримасі та докторовій Непевній. Докладніше кажучи, ці всі частинно знову „надувають" учителя і в тому суть цілої „комедії". Ця „комедія", ґусто переплітана такими дотепами, як: „я вже пережив сімдесятку, а ще не відрікаюся жінок", „без жінки таки не буду" (так каже директор), а професорова, що має спати в сусідстві з чоловіками, коли довідалася, що її сусід старушок, кривить уста: „Що мені по старушку? Якби молодий, то булоб хоч товариство!" — „Перепрошую — каже Василь (учитель, до котрого приїхали літники) — я ще не старушок, ще тільки минає сорок літ". — „Що з того (це професорова), коли вже сивий". — „Це нічого (заспокоює Василь), прошу пані, як то кажуть: на голові зима..." (професорова докінчує): „А там літо" (реґочуться).

„Та на тому цієї „комедії" не кінець. Бо найвеселіша третя дія, а починається вона (дослівно) так: „Обстановка кухні, в якій уставлено два ліжка. На однім лежить баба, прикрита зовім, на другім Оленка, також прикрита. З кухні веде двоє дверей: направо й наліво. Коло ліжка баби горить скручена лямпа. З літих дверей виходить на сцену директор у піжамі й патинках і підкрадається до ліжка баби. Директор (півголосом): „Як тепер поступити? Уцілую, то розбудиться. А може краще не так. Всунуся легенько під ковдру й обніму..." (підходить легенько до лівого ліжка й лізе під ковдру). Баба (переляканa кричить): „Ґвалт! Рятуйте! Бандити!" й т. д.

Ось вам зразок того, що під цю пору **виставляють аматорські гуртки!** Сором огортає, нас, коли ми це читаємо й хотілось би знизати плечима, а цього роду „твори" кинути в огонь, бо на це вони тільки заслугують.

КОЛИШНЯ ПАЛЬНА ЗБРОЯ

Стрільного пороху для воєнних цілей знали вже вживати китайці у старину. Від китайців навчилися тієї штуки араби та, як, записано в хроніці, вже в 690-му році воювали крісами коло Меки. В Европі стрільна зброя появилася щойно в 1331 році, а саме в Італії. Тому чернець Бертольд, якому приписують в и н а х і д стрільного пороху, хіба поробив деякі уліпшення в цьому винаході. Із стародавніх малюнків довідуємося, що в Німеччині знали пальну зброю ще з кінцем 14-го століття.

Перші гармати, чи радше канони, робили з пня дерева, який оббивали з а л і з н и м и обручами. Стрільна — це було звичайне полеве каміння, яке пізніше обробляли.

Заховалася книжка з 1676 р. п. з. „Повна штука стріляння з канон і рушниць". Там подані обовязки каноніра, як має робити стрільний порох, льонт і т. д., як має набивати канону та як її обслуговувати. Насамперед мусів справдити, чи порох добрий. Пробу цю робив так: брав на ніготь трохи пороху та придивлявся, чи його колір синьо-чорний, щоб не було між зернятками білих і бронзових, бо тоді порох не до вжитку. Потім треба було оглянути дуло канони, чи воно від частого стріляння не розширилося, отже зіпсувалося. Перед стрілянням дуло треба було добре вичистити. У приписі сказано, що канонір не повинен був тоді ставати напроти дула, бо там могли ще бути останки пороху або вогню (тліюча солома), лише мав встромити руку в дуло, бо краще, щоб йому відірвало лише руку, ніж щоб мав згинути. Про ладування канони сказано в приписах:

„Візьми лопату, набери на неї на землі гарненько пороху, зроби невеличкий віхоть із сіна або соломи, звяжи його та побий його набивачем на порох, одначе не дуже сильно. Візьми гладку чисту кулю, бо такі ліпше вилітають ніж нерівні."

Куля при стрілянні могла лишитися в дулі, а це булоб не лише ознакою недбальства каноніра, але й могло спричинити ріжні небезпеки. Опісля на кулю треба було знову покласти віхоть із соломи. Коли кулю (самособою зпереду) всаджувано в дуло, помічник мусів держати руку при отворі від льонту, щоб порох не розсипався. А щоби добре ціляти, канонір мусів сісти на ляфету наче на коня та вимірювати, приложивши долоню. Колиж уже хотів „стріляти в імя Боже", мусів запалити льонт до жевріючого вугілля, яке вже мусіло бути побіч готове, податися взад і всадити льонт в отвір. Ще трудніша була справа, коли треба було стріляти горячими кулями, як це тоді було в ужитку для кращого успіху. Тоді кулю впускали в дуло із спеціяльної бляшанки.

Дивно теж виглядають нам тодішні приписи про облогу твердині. Канонір при обстрілюванні вежі мусів старатися зістрілити її оба вершки, щоби вежа не впала на канону (бо для кращого успіху канона підіздила якнайближче до вежі) та щоби не засипала і каноніра.

Цікаві теж „запальні „бомби", які кидали на ворожу твердинню. Були це глиняні посудини, наповнені негашеним вапном і порохом. Зверха до такої „бомби" причіпали тліючі льонти. Коли „бомба" впала та розбилася, від льонту запалювався порох, а вапно р о з п р и с к у в а л о с ь і осліплювало ворожих вояків. Та цікаве, що вояки мали вже „маски" проти такого „ґазового наступу". Ця маска то був шкіряний одяг, подібний до одягу нурця, а для віддиху був прикріплений до одягу „вуж", який допроваджував воякові повітря. Облягані боронилися так, що з мурів скидали бельки, наповнені стрільним порохом і оловом, які при зударі повинні були вибухати. У бою на близьку віддаль вояки вживали „вибухових київ". Вживали тих київ, щоби ворога застрашити, коли такий кий нараз, завдяки прикріпленій до нього ракеті, вибухав під носом ворога.

АФОРИЗМИ ТА ПРИПОВІДКИ.

Все слухати, все думати, все йти вперед і вчитися — це значить жити. Хто до нічого вже не змагає, нічого не бажає, нічого не сподівається, той не варт жити в світі. — Діоґен.

Як лише наше щастя виглядає нам оманливе, докладаємо всіх зусиль, щоб його до тла знищити. — Кармен Сільва.

За право нарід повинен боротися, як за свої мури. — Геракліт.

Вітер, що віє з неба, мусимо перетерпіти серед мук і сліз. — Марк Аврелій.

Бувають люди, що свою молодість віднаходять щойно на старість. — Вилйем Джеймс.

Лиха людина схожа на пустиню, що вглитає дощ, а не родить овочів. — Рабіндранат Тагор.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НА ЩО ЗДАЛАСЯ ДИСКУСІЯ?

У Ню Йорку відбувся 4-го й 5-го жовтня заходами великого щоденника „Геральд Трибюн" „форум" про біжучі питання Америки.

Слово „форум" означало первісно ринок для торговлі у старинному Римі. З часом торговиця стала місцем політичних зборів і голосування. Звідси „форумом" називають збори, на котрих ріжні бесідники виступають з ріжними поглядами, хоч вони не ведуть проти себе формальної дебати, себто не говорять формально один проти одного.

Це моглоб декому видатися коштовною забавкою. Це моглоб навіть видатися чимсь у роді публичного занебурення спокою. Та президент Рузвелт, закриваючи цей нюйорський „форум" своєю промовою, виголошеною при помочі радія з Клівленду, висказав бажання, що в краю повинно би бути більше таких „форумів". Цим він хотів сказати, що вони приносять краєві користи, які є більші від великих коштів, получених з таким „форумом". Вже само протиставлення противних собі поглядів заставляє людей задумуватися й міркувати про спірні питання.

ЩЕ ОДИН „ФОРУМ".

Кілька днів по нюйорськім „форумі" для „другого відкриття Америки" відбувся у Велзлі, в стейті Месечусетс, інший „форум", що зветься Бабсонівською крайовою річною бизнесовою конференцією.

Вона збирається кожного року у Бабсон Парку, у Велзлі, для обговорення ріжних економічних справ краю й світу. Конференція триває звичайно чотири дні й на ній виступають визначні політики, економісти й підприємці, обговорюючи розумово пекучі питання господарки й політики. Думку цеї конференції подав економіст Роджерс Бабсон і тому й конференцію називають його імям.

ЗВІДКИ ОДНОДУШНІСТЬ?

На цьогорічну конференцію зібралося коло сімсот людей. Обговорювано на ній передівсім міжнародню ситуацію.

Говорено й про війну Японії в Китаю.. Запропоновано між іншим бойкот японських товарів в Америці й при голосуванні за бойкот заявилися всі присутні делегати.

І голосування й однодушність на таких конференціях небувалі річи. Чому їх приписати? Чи тому, що всі бесідники годилися в своїх розумових виводах, чи тому, що голосуючі годилися в розумінні свого матеріяльного інтересу?

АЗІЙСЬКА, ЧИ СВІТОВА ВІЙНА?

Між бесідниками на цій конференції виступав д-р Гсієг, бувший господарський дорадник китайського посольства у Вашингтоні, і в своїй промові доказував, що азійська війна може легко перемінитись у світову війну.

Якщо Америці й іншим великим державам не вдасться здержати дальшої війни в Китаю, то незадовго Росія вдарить на Японію „ззаду" у Владивостоці. Потім Німеччина не пропустить доброї нагоди вдарити на Росію ззаду. Потім Франція вдарить на Німеччину, теж іззаду, а потім Італія піде до війни проти Франції як союзниця Німеччини. . . Очевидно, ззаду. І що буде могти робити на це Америка? Чи і їй не прийдеться вдаряти когось іззаду?

ЛЮДИ, ЧИ СИСТЕМА?

Говорила між іншими на тій конференції графиня Олександра Толстой, дочка відомого московського письменника, Льва Толстого. Говорила про Росію.

Нові розстріли большевицьким урядом поясняла вона внутрішньою розрухою. Мовляв, Сталін тому розстрілює людей, тавруючи їх троцькістами, щоб на них зложити вину за економічне розладдя, яке є конечним вислідом сталінської адміністрації й комунізму.

Таке менше-більше виходить з московських кореспонденцій Реймонда Клепера до „Ню Йорк Ворлд-Телеграм". Він каже, що большевики просто не вміють собі дати ради з ріжними промислами й за кожним разом, відкривши нездарність у заряді, приписують людям злу волю й розстрілюють їх, натаврувавши їх троцькістами, саботажистами, контрреволюціонерами.

„ТАТО КАЗАЛИ".

Свою промову графиня Толстой закінчила словами: „Мій батько любив говорити „Чим більше люди пригнічені, тим сильніший буде остаточний вибух". У цій атмосфері терору, оточеній з усіх боків ворожнечею, Сталін не може вдержатися".

Шкода, що тато не сказали, чи цей вибух буде за Сталіна, чи по Сталіні. Адже чи не правда, як хтось сказав, що терпеливість волів велика, але москалів ще більша? Бив же їх цар Іван Грізний, але за нього вибуху не було. Катував їх цар Петро Перший, але за нього поважного вибуху не було.

ЧЕРЕЗ ЩО ДИБЕЦ КЕПСЬКИЙ ДИРЕКТОР?

Як приклад тяжкої ситуації, в якій знайшовся большевицький уряд через свою комуністичну систему, Реймонд Клепер оповідає про стан автомобільного промислу.

Каже Клепер, що большевицький уряд, за обчисленнями большевицьких ґазет, утратив на автомобільній фабриці імени Горкого 26 міліонів долярів рублів. Уряд, а за ним його послушні рептильки, винують за це начальника фабрики, якогось С. Дибеца. Його усунули з посади (і, як можемо догадатися, „зліквідували"), а московська „Правда" писала потім, що Дибец певно саботажував виріб авт і тракторів, бож він не був справжнім комуністом.

Виходилоб, що якби Дибец був справжнім комуністом, то він був би не саботажував, що властиво значить, що він був добрим директором великого промислу. Але чи так воно справді є? Чи від того, що чоловік добрий комуніст (чи щотам інше, наприклад, добрий якийсь-там патріот, або добрий член якоїсь церкви), вже виходить, що він добрий директор? Чи не має слушности в опінії багатьох чужинецьких обсерваторів, що, мовляв, російські промисли саме тому не йдуть як слід, що на відповідальні становища в них підбирають людей не за те, що вони добрі директори, але за те, що вони добрі комуністи?

БЛУДНЕ КОЛО.

Ось і маємо образ безконечних клопотів большевицьких промислів.

Як чоловіка вибирають на посаду, то дивляться, чи він добрий комуніст. Як він не потрапить добре заряджувати, тоді кажуть, що він певно кепський комуніст: якби був добрий комуніст, то був би добре заряджував.

Як його усунуть за те, що він зле заряджував, бо, мовляв, він злий комуніст, то що буде далі? Чи поправляться відносини? Виберуть наново „доброго директора". Очевидно, вже доброго комуніста, бо лише добрий комуніст буде добрим директором, „не буде саботажувати". Та такий добрий комуніст правдоподібно покажеться злим директором, бо, звісно, не від того чоловік добрий директор, що вміє напамять Карла Маркса й носить усе на носі марксівські окуляри та лише через них на світ дивиться. Тоді його знову прийдеться усувати, але знову не так за невміння заряджувати, як за те, що він кепський комуніст. І так далі.

ПАНИ БЮТЬСЯ, ХЛОПІВ ЧУБИ БОЛЯТЬ.

І хто терпить за цей кепський підбір директорів? Здавалося, що лише директори.

Чи справді так? А втрата 26 міліонів карбованців? Хто її понесе? Чи директори? Чи московський уряд?

Звісно, хто. Народ у Росії стягається з останнього, щоб удержувати між іншим автомобільні фабрики. Ці фабрики оправдувалисяб, якби вони виробляли вантажні й пасажирські авта. Але чи прийде що народам Росії з того, що вони мають величезні фабрики авт, але тих авт не продукують?

Правда, московська „Правда" цього не пише. Вона пише про вину директорів, про їх розстріли. Мовляв, одиниці винуваті. Але чи довго буде можна таке робити? Чи за якийсь час не додумається народ, що вина не в людях, а в системі?

УВАГА! **УКРАЇНЦІ ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА., І ОКОЛИЦІ!** УВАГА!

ЗАХОДАМИ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ

:——::——: відбудеться :——::——:

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 31-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1937 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ,

847 N. FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.

ВІДЧИТ

РИСА ДЖ. ДЕЙВИСА

ПОСЛА ПАРТІЇ ПРАЦІ В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ

:——::——: НА ТЕМУ :——::——:

„ВІЛЬНА Й НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА ЯК СВІТОВА ПРОБЛЄМА"

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 1-шій ПОПОЛУДНІ

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За серпень-вересень 1937)

ПРИХІД:

З перенесення		$39.67
Прихід у серпні й вересні		786.22
Разом		$825.89

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$180.00	
2) Рідна Школа	70.00	
3) Інваліди	70.00	
4) Політичні вязні	50.00	
5) Читальня Просвіти в селі Червона Воля, пов. Ярослав	73.00	
6) Народній Дім у Рогатині	35.00	
7) Читальня в Настасові, пов. Тернопіль	150.00	
8) Читальня Просвіти в селі Коростові	43.00	
9) Музей визвольної боротьби в Празі	10.00	
10) Жіноча Бурса у Львові	15.00	
11) Для письменників	25.00	
12) На пропаґанду в Анґлії	50.00	
13) Кошти висилки грошей	5.70	$776.70
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
в) Мито на книжки		4.95
г) Почтова скринка		4.00
Разом		$810.65

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід	$825.89
Розхід	810.65
Остається в касі Обєднання з кінцем вересня 1937 р.	15.24

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КНИЖКА, ЯКУ ВАРТ ПРОЧИТАТИ.

Славу кожного народу творять його письменники.

В перших днях вересня ц. р. появилась анґлійською мовою, щоправда, не перша того роду, але найцінніша своїм змістом книжка, під заголовком „Українці в Злучених Державах". Автором цеї праці є мало знаний нашій ширшій українській суспільности в Америці наш земляк, д-р Василь Галич, що походить зо Старого Самбора в Галичині, а тепер живе в Супіріор, Висканзин. Приїхавши малим хлопцем до Америки, взявся він з козацьким завзяттям і з подиву гідною посвятою та впертістю до науки. У своїй незломній постанові завзявся молодий студент конечно стати „чоловіком" та посеред недостатків і злиднів (найбільше знаних українському студентству) пробився своєю працею до становища професора університету. Недавно, бо кілька місяців тому, одержав титул доктора фільософії за працю книжки, про яку хочу тут сказати кілька слів. Не буду критикувати книжки „Українці в Злучених Державах", бо за мене це зробила „Свобода", і то недавно. Але зазначу, що таку книжку як „Українці в Злучених Державах", та ще видану анґлійською мовою, треба читати і перечитувати, та ще конечно позичити до прочитання свому інтеліґентному сусідові, чи наставникові американцеві. І треба в своїм серці заховати вдячність для шановного автора за дорогоцінний дар, зложений до скарбниці української літератури анґлійською мовою. Ціль мого писання про автора і його книжку є та, щоб звернути увагу читача на декотрі дуже маркантні місця цеї книжки та на спосіб, у який вона написана. В справі української іміґрації до Америки писали більше наших і анґлійських письменників. Багато з них, особливо перші священики піонірі з так званої „шістки целебсів", поміщували свої статті про еміґрацію по ріжних українських часописах, а декотрі. видавали брошури. Юліян Бачинський видав навіть друком книжку, досить добре опрацьовану. Але праці всіх тих письменників показалися звичайними карликами в порівнянні з працею п. Галича. Перечитуючи всі ті джерела, з яких автор книжки „Українці в Злучених Державах" черпав матеріял до своєї праці, треба подивляти його працьовитість і витревалість та його постанову дати українській літературі вірну й до крайньої можливости вичерпну історію нашої американської іміґрації, збагачуючи рідну старокрайову літературу плодом духа представників тих, що з конечности лишили свій рідний край і пішли в світ за очі шукати ліпшої долі за океаном.

Автор книжки „Українці в Злучених Державах" написав свою працю так, що мало сказати, що написав по „вченому". Він зладив її по мистецьки. Передівсім піднесу, що гарний, дуже популярний, чисто літературний стиль робить книжку приступною для кожного, як ученого так і того, що не кінчив високих американських шкіл, отже для простого нашого іміґранта - українця, студента, чи студентки публичної школи, чи звичайного нашого „анґлійського самоука". Книжка д-ра В. Галича, мов культурна, але скромна красуня, запрошує до себе кожного, щоб стане з нею до бесіди, щоб не переставав її читати, доки її не скінчить. А варт читати книжку „Українці в Злучених Державах" хочби тому, що з неї можна довідатися не тільки про гаразди перших наших іміґрантів в Америці; вона розказує, як і де наші іміґранти поселилися, як боролися не лише з противностями матеріяльної натури, але й із ворогами нації і віри та зо своїми, таки вже рідного хову ренеґатами. Вона розказує далі про те, як наші іміґранти своєю впертістю, витревалістю, пильністю та працьовитістю не лише що побороли всі труднощі, доробилися добробуту, виховали синів та дочок своїх на людей та довели їх на визначні позиції в американській суспільності, але виробили для своєї старої вітчини, України, почесне імя серед чужинців. Автор наводить у своїй книжці про першого орґанізатора, місіонара о. І. Волянського, про перші кооперації, запомогові орґанізації, братства, товариства, клюби, про перших наших американських рільників, чи пак фармерів, одним словом: про заснування нової заморської України. Не легко прошлось авторові зложити таку поважну наукову, а до того вірну книжку, якої не посоромивсяб і найкультурніщий нарід. Автор мусів, як то кажуть, „шпирати" цілими роками по ріжних бібліотеках, музеях, архівах, порпатися в порохами припалих старих часописних складах. І мусів крім того стратити немало часу, здоровля, а в додатку грошей, на поїздку по українських кольоніях, мандрувати від стейту до стейту, від одної української осади до другої, де тільки мешкали хоч кілька родин, щоб довідатися самому особисто з уст старих українських піонірів, що лишилися в живих, про недавню давнину української іміґрації. Згадуючи мимоходом про ці томливі та коштовні поїздки автора книжки по українських кольоніях, щоб зібрати якнайбільше найвірнішого матеріялу для своєї книжки, зазначу, що автор книжки обїхав майже всі українські кольонії, а в 1932 р. пересидів у моїй хаті в Гартфорд, Конн., цілих три дні, перебираючи мої записки з такою пильністю, що годі було відірвати його до їжі.

Українська суспільність взагалі, а в Америці зокрема, почувається до вдячности авторові книжки „Українці в Злучених Державах" за його працю для свого народу, якого він збагатив і так скупу літературу американської України. Обовязком кожного українця, а особливо американського іміґранта, набути якнайскорше книжку „Українці в Злучених Державах", яка коштує $2.50. А треба спішитися, бо наклад невеликий. Книжка та є на складі „Свободи". А адреса автора: Dr. W. Halich, 206 E. 7th St., Superior, Wis.

о. О. Пристай.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ДНЯ

МОСКОВСЬКА ЛЬОҐІКА.

Советський амбасадор у Вашинґтоні, Трояновський, повернувся недавно з Советів до Америки й уділив кореспондентам вияснення про те, що діється в Советах. Отож, за словами цього премудрого советського аґента, в Советах „усе чудово". Правда, там розстрілюють що дня десятки людей, але цим розстрілам, говорив ексцеленція-товариш, в Америці надають занадто велике значіння.

Воно правда, що в Америці, як і в інших культурних краях, тим розстрілам надають велике значіння. Але це вже такі „буржуазні забобони" — звертати увагу на те, коли якась влада ставляє своїх громадян під стіну лише тому, що вони в дечому ріжняться з урядом у поглядах на суспільні справи. В советсько-соціялсітичній „батьківщині" цих „забобонів" нема. Там поступ; там уже не дивуються, коли кого розстрілюють.

„ДОКАЗИ" ЗДОРОВЛЯ.

Говорив також ексцеленція-товариш, що ці розстріли є доказом здоровля советської влади і сили Сталіна. Бо влада, яка боїться розправитись зо своїми ворогами, яка не має сили потягнути проступників до строгої відповідальности, — та влада є хвора і нічого не варт.

Здається, сказано правильно. Деякі лікарі кажуть, що серед певних обставин навіть чиряки є ознакою здоровля; бо вони є доказом, що організм є ще на стільки сильний, що здужає викинути з себе отруйні складники. А далі, часами навіть біль у шлунку може бути доказом здоровля чоловіка. Бо коли шлунок уже так зіпсутий, що в ньому перегнила ціла нервова система, то він уже болю не відчуває. Вкінці, навіть той, що на смертнім ложі, дає докази своєї „сили" і „здоровля", коли ворушиться від уколення голкою. Боколиб уколення вже його не боліло, то це булоб ознакою, що він уже труп. Отож у порівнянні з цілковитою смертю, цей його відрух означає „силу", „здоровля". Але в порівнянні з тими справді здоровими людьми, що стоять біля його смертної постелі, чи та людина є здорова?

Те саме з Советами. Безперечно, що ці розстріли, що відбуваються тепер у Советах, є свого роду доказом живучости советського режіму і його зглядної сили; але в порівнянні з тими державами, в яких влада не потребує розстрілювати своїх найпередовіших громадян та визивати їх „бандитами і ворогами народу", Совети є нічим іншим тільки конаючим трупом.

„ВИСОКА КУЛЬТУРА".

Говорив німецький фільософ Ніцше: „Бережись чоловіка, що багато говорить про чесноту". Подібне можна сказати про народи: Бережіться тих народів, що мають великі претенсії до культури і що впевняють, що ту культуру поширюють далі!

Здається, що найбільшою причиною, чому українці ніяк не можуть погодитися з поляками, є це, що поляки є мало культурні; вони не є джентельменами і в свому національному засліпленні ніколи не признають слушности свому противникові; в противнику вони добачують виключно чорні прикмети і не дадуть йому признання навіть тоді, коли це признання очевидно йому прислугує; брак їм доброго спортового духа. Ось це є головною причиною, чому українці **ненавидять** поляків.

СУД НАД ХОМЯКОМ.

Тепер польська влада дала новий доказ такої малої культури і браку доброго спортового духа: Вона поставила під суд бувшого булавного Української Галицької Армії, Хомяка, за здогадне вбивство в часі львівських боїв 1918 року родини Мехоньских і одного львовянина, Лінтнера.

В часі розправи вийшло на яву, що Лінтнера застрілив за опір не Хомяк, тільки хор. У. Г., Яворський. Вийшло також на яву, що в той час польські боївки дошкулювали сильно українській військовій залозі і хор. Яворський, який опісля згинув на фронті, дістав був приказ від свого штабу злікувідувати ці боївкарські гнізда; вийшло на яву, що з дому Мехоньских і Лінтнера польські машинові кріси обсипували градом куль українські відділи і завдавали їм чимало втрат. Вийшло далі на яву, що на Підзамчі, у Львові, серед 26 розстрілених українським військом осіб більша половина були українці, які прийшли до Львова не в цілі боротьби з ворогами, тільки в цілі грабунку.

Такі і їм подібні речі вийшли на яву в часі цього процесу. Навіть деякі польські свідки стверджують, що українські вояки поводилися з польським населенням по людяному.

ПОЛЯКИ ЖАЖДУТЬ УКРАЇНСЬКОЇ КРОВИ.

Тяжко припускати, щоб влада, яка потягнула тепер за ті події Хомяка під суд, не знала вишукати самого Хомяка і ла вишукати сабого Хомяка і десятки свідків, то цілком певно мусіла знати про правдивий образ тих річей.

А проте польська влада потягнула підсудного Хомяка під суд, не маючи найменших доказів, що він поповнив на цивільному населенню бодай найменший злочин. Бо поляки жаждуть нашої крови.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 21-го жовтня помер у 46-тім році життя **Іван Фучило**, член Бр. св. Михаїла, від. 198 У. Н. Союзу в Порт Джервіс, Н. Й. Покійний родився в місточку Кобринь на Великій Україні. У члени Союзу приступив 1922 року. Був добрим членом. Полишив жену і пятеро дітей.

Похорон відбувся, дня 25-го жовтня 1937 р. з дому жалоби під ч. 9 R. R. Avenue, Fort Jervis, N. Y.

В. Й. П.

Рабіндранат Таґор.

СІЛЬСЬКА ВУЛИЦЯ

Сільська вулиця—моя кохана. Гуторить вона увесь день під моїми ногами, співає всю ніч серед снів моїх. Знайомство наше не знає початку: кожного ранку зачинається наново, розцвітає все весною новими цвітами й піснями.

День у день мандрував я тією самою давньою дорогою. Я носив овочі на базар, виганяв корови на пасовище, їздив човном по ріці.

Одного ранку кіш мій був тяжкий від товару. Люди працювали пильно на полі. На пасовищах багато коров. Груди землі хвилювали від радощів рижових піль.

Нараз хвилювання пройшло повітрям, а мені здавалося, начеб небо цілувало мене в чоло. Дух мій понісся вгору, наче світанок зпосеред мряки.

Я забув далі йти моєю дорогою. Я зійшов кілька кроків на бік і давніший світ виглядав мені нараз чужий як цвітка, якої я знав лише пуплішок.

Я стидався моєї щоденної мудрости. Заблукавсь у країні казок. Найбільшим моїм щастям було, що я того ранку зійшов із стежки та знайшов вічне моє дитинство.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відізвіться у справі будови бурси в Заліщиках.

Композитор Михайло О. Гайворонський переслав до Обеднання $10 на допомогу будові Української Бурси в Заліщиках і просить про довільну жертву на ту ціль краянів: Миронюків, Найданів і Бабинця. І просить їх, щоб нагадали цю важну справу дальшим краянам.

Жінка: — Як ти міг би жити без мене!?

Чоловік: — Значно дешевше!

ПЕРСІЯ — БАТЬКІВЩИНА КИЛИМІВ

Персія (тепер зветься Іран) від непамятних часів є батьківщиною найгарніших килимів. Перси вважають килими наче святощами. Коли такий килим розстелений на долівці, то перс із пошанівком здіймає гаптовану обуву, бо підошви її шкіряні, отже зо шкіри неживого звіра, а тимсамим нечисті. Килимами обвішані стіни. Магометанцеві коран забороняє мати в хаті якийнебудь образ чи подобизну. Та магометанець любить красу і мистецтво, тому захоплюється чудовими, фантастичними взорами килиму. Також у славних перських винарнях, що їх прославили в поезіях Омар Каям, Саді й Гафіс, порозвішувані килими. У великі свята бальконі та балюстради всіх домів прибрані килимами, вулиці виглядають тоді справді казково. Коні персів у пишних попонах і вудилах, із такимиж гарними взірцями, як і килими.

А ці чудові, мистецькі килими роблять на найзвичайнісеньких варстатах! Великі, чотирокутні рами завбільшки килима, який мають ткати, із гнучких бамбусових дрючків або з грушкового дерева, на рамах порозпинані мягкі, грубі нитки з вовни перських овець. А при варстатах сидять, підібгавши ноги, діти, жінки й чоловіки, працюють часом мовчки майже задумчиво-сумно, часом весело гуторять, розповідають собі народні перекази та казки, часом базарні сплітки. Неодна сумна або весела любовна пригода відігралася при таких ткацьких станках, бо щоби зробити гарний килим, на те треба від двох до двацятьох літ!

Ніхто не потребує цих пильних робітників і робітниць учити взірців. Це мистецтво переходить із роду врід, пирейшло їм у кров. Тому перси люблять килими наче живу істоту.

Якими взірцями прикрашують килими? Побачите на них гарну вазу із „деревом життя", символічні птахи й інші звірята і т. п. А береґи килима творять містичні фігури, овальні, трикутні, чотирокутні. А на багатьох килимах лише рожі й рожі, самі рожі, в найріжніших кольорах і найріжніше викінчені. Чи не гріх по таких китицях рож ступати брудною обувою? Тому то перс здіймає обуву.

— Капелюхи твоєї жінки коштують мене величезні гроші!

— Що?! Що це має значити?!

— Ну, бо моя жінка все хоче мати такі самі!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(146)

Вимахуючи своїм величезним дрючком, Тоґацаль підходив до Залії з погрозою зробити їй кінець, коли вона не пробе штилетом Тарзана. Звисока, з кутка кімнати, Нкіма пильно слідила за тим, що довкруги неї діялося. Вона ненавиділа маянців з цілого серця і булаб пірвала їх на шматки, але холодний розсудок казав їй сидіти тихо в кутку і не рухатись.

Нагло Нкіма відвернула свої очі й побачила, як статуя зеленої богині гойдається на шнурку то сюди то туди. Мавпи відомі з того, що люблять гойдатись на галузях дерев. Тому, не роздумуючи довго, вона скочила на статую, не знаючи ще, чому вона гойдалась. Це була штучка Раґляна. Він у своїй великій захланности заповз до святині і видряпався на дах.

З даху він спустив шнурок, закінчений петлею, і в той спосіб, „зловивши" зелену богиню, почав її обережно підтягати вгору. Він добре вирахував, що увага всіх маянців була в той момент скупчена на Тарзанові і цілій драматичній сцені з Залією і що вони не запримітять, що діється з богинею. Тремтючими руками він підтягав її вгору, коли скочила Нкіма.

Та якраз скік Нкіми не уйшов уваги Тарзана. Він запримітив, що щось мигнуло горою. Напруживши свій зір, він побачив, що це була Нкіма, яка скочила на дорогоцінну статую, причеплену на шнурку. В одній хвилі він теж догадався, що це якийсь злодій викрадає цю статую. Він гірко засміявся, бо якраз за ту статую йому тепер грозила втрата життя.